

ANTROPONIMUL GRECESC *GEÓRGIOS* ÎN ONOMASTICA EUROPEANĂ

de

Viorica GOICU și Simona GOICU-CEALMOF

1. Numele de botez *Gheorghe*, atât de intim legat de profesorul nostru drag, *Gheorghe Tohăneanu*, este unul din cele mai răspândite și frecvente prenume atât la români, cât și la celelalte popoare europene. Numele își are originea în Grecia antică, având la bază apelativul *georgós* „lucrător al pământului, agricultor, țaran”, apariția lui ca nume personal fiind strâns legată de creșterea rolului agriculturii în economia vechilor greci. Grecescul *Geórgios* este, în acest caz, sinonim cu lat. *Agricola* sau rom. *Țăranu*.

Răspândirea și popularitatea gr. *Geórgios* este legată de existența cultului mai multor sfinți, dar mai cu seamă al unui martir creștin din Capadochia, din timpul împăratului Dioclețian (secolul al IV-lea), celebru în toată Galia din secolul al VI-lea¹. Dacă urmărim direcțiile de răspândire ale numelui grecesc în Europa, constatăm că în inscripțiile latine din secolele III-IV apare forma scrisă veche greacă *Georgius*, care stă la baza formelor actuale din limbile romanice apusene și germanice, cu pronunții deosebite, datorate modificărilor unor sunete proprii acestor limbi². Numele grecesc este atestat sub forma Γεώργιος în secolele VI-VII în Creta, apoi prin *Georgius* în inscripțiile latinești creștine din Galia și Spania, *Georius* în 769 în Italia (episcop de Palaestrina), *Georgius* și *Iorius* secolul IX în Catalonia, *Georius* în 889 în Germania, *Iorgii* sfârșitul secolului VIII la Chartres, *Gorius* în 811 în Gorze, *Jorgio* cca. 830 la Jumièges, *Jorius* în 924 în Narbonne. În prezent, în sudul Italiei este răspândită forma *Iòrio*, iar în Grecia, *Jórgos*³.

În limbile slave, numele grecesc a intrat mai târziu, pe două căi distincte: pe cale orală a pătruns pronunția grecească destul de mult

¹ Marie-Thérèse Morlet, *Dictionnaire étymologique des noms de famille*, Paris, 1991, p. 455.

² Christian Ionescu, *Mică enciclopedie onomastică*, București, 1975, p. 148-149.

³ Pierre-Henri Billy, recenzie la Jean-Claude Bouvier, *Noms de lieux du Dauphiné*, Paris, 2002, în „Nouvelle revue d’onomastique”, n° 41-42, 2003, p. 296.

modificată încă din primele secole ale erei noastre, gr. *Geórgios* fiind pronunțat aproximativ *Iórios*, cu varianta *Iúrios*, devenită *Iurii* în limbile slave de răsărit la sfârșitul secolului X; pe cale cultă a fost folosită o copie modificată în partea finală a formei scrise grecești *Gheorghii* care, odată intrată în uz, a suferit serioase modificări fonetice. În limbile slave de sud, cea mai veche atestare o are forma adjectivală *Giurgev* (1198-1199); la 1222 apare forma *Georgie*, la 1254, ca nume, apare *Giuragi*, la 1293, *Georgii* și *Ghergo*, la 1322 este atestat *Giurgi* și tot din secolul XIV apare *Gheorghii*⁴.

2. La români, popularitatea de care s-a bucurat numele *Gheorghe* de-a lungul timpului nu se poate explica numai prin existența cultului pentru martirul cu acest nume, ci mai ales prin persistența vechilor credințe, obiceiuri, ritualuri și practici din epoca păgână, când sărbătoarea este considerată începutul primăverii⁵.

Despre sărbătoarea creștină în onoarea Sfântului Gheorghe din 23 aprilie, Nicolae Iorga⁶ arată că s-a suprapus unei alte sărbători păgâne a unui erou trac. Cultul acestui sfânt a început să se răspândească mai ales în secolul al X-lea, de la Constantinopol, de unde a iradiat spre nord, prin Bulgaria, până la gurile Dunării. Numele orașului *Giurgiu* și al brațului sudic al Deltei Dunării amintesc iarăși de cultul aceluiași sfânt. Brațul *Sfântul Gheorghe*, numit în Antichitate *ἱερόν στόμα* „Brațul sfânt”, era notat în harta lui Pietro Vesconte din anii 1311-1318 prin *s(an)c(t) Georgi* sau *Georgy*⁷. De asemenea, primul document medieval românesc, biserica din Streisângeorz (azi orașul Călan, jud. Hunedoara), datând din 1313-1314, are hramul Sfântul Gheorghe⁸.

Numele popular al sărbătorii *Sângiorz* (*Sâmgiorz*), cu păstrarea elementelor latinești (< *Sanctus Georgius*), cuprinde cea mai mare parte a Transilvaniei cu Maramureșul, Crișana și Banatul⁹. În restul teritoriului dacoromân apare forma mai nouă *Sfântul Gheorghe*, care a pătruns prin intermediul Bisericii. În aromână este înregistrat sub forma *Sâm-Georghiul* (DDA) și *Ayu Yoryi*, un împrumut din greacă, iar în meglenoromână prin *Sâmğordu* și *Sfeti D'ord'*, preluat de la bulgari. Sărbătoarea Sfântului

⁴ Christian Ionescu, *op. cit.*, p. 149.

⁵ *Ibidem*, p. 148.

⁶ *Histoire des Roumains et de la romanité orientale*, II, București, 1937, p. 103.

⁷ H. Mihăescu, *Influența grecească asupra limbii române până în secolul al XV-lea*, București, 1966, p. 109.

⁸ Radu Popa, *Streisângeorgiu. Mărturii de istorie românească din secolele IX-XIV în sudul Transilvaniei*, în „Revista muzeelor și monumentelor istorice”, XLVII, 1978, p. 9-32.

⁹ *Atlasul lingvistic român (ALR II)* publicat de Muzeul Limbii Române sub conducerea lui Sextil Pușcariu. Partea II, vol. I, B, *Familia, nașterea, copilăria, nunta, moartea, viața religioasă, sărbători*, Sibiu-Leipzig, 1940, harta 620.

Gheorghe și cea a Sfântului Dumitru (popular *Sâmedru*, *Sumedru*) sunt foarte importante, întrucât acești doi sfinți sunt cei mai venerați la români¹⁰. La Sfântul Gheorghe începe renașterea naturii după iarna care la noi durează între 3 și 5 luni. Această sărbătoare a reprezentat o dată importantă în viața socială. Contractele de arendare a pământului începeau în această zi și se terminau de Sfântul Dumitru, iar în viața pastorală, de Sfântul Gheorghe se tocmeau ciobanii, văcarii etc.

Obiceiul vechi era ca în ajunul Sfântului Gheorghe oamenii să se *împroure*, adică să se stropească unii pe alții și în același timp staulele și vitele cu apă descântată sau neîncepută, adusă de la râu. Această stropire cu apă, ca mijloc de curățire a tuturor relexor, o găsim la multe popoare și se practica, de asemenea, de păstorii romani exact în aceeași perioadă, la *Palilia* (21 aprilie), după cum scrie Ovidiu¹¹:

„Oile-n zori le stropește, ciobane, cu apă lustrală,
Udă de-asemena pământul și-l mătură-apoi cu nuiele”.

Se afumau vitele și staulele cu tămâie sau cu diferite ierburi, dar la noi trebuie să fie tot un obicei păstrat de la romani, care în ziua de *Palilia* obișnuiau să afume turmele de oi:

„Flăcări albastre să iasă atunci din pucioasa aprinsă,
Fumul ce scoate s-ajungă la oi, să le facă să zbiere;
Arde măslin și făclii rășinoase și ierburi sabine,
Laurul de-asemena să pâlpaie-arzându-l în mijlocul vetrei”.

În ajunul Sfântului Gheorghe se obișnuia să se facă un foc viu: „se freacă două lemne uscate unul de altul atâta până ce, înfierbântându-se, se aprind și încep a arde... Aprind apoi cu dânsul grămada de lemne pe care au strâns-o puțin înainte de aceasta; iar când lemnele au început a arde cumsecade și para focului a se înălța, atunci încep și ei a juca împrejurul focului și a sări peste dânsul... Săturându-se de jucat și de sărit, așteaptă până ce focul începe a se stinge, iar după aceea, luând fiecare puțin jeratec și câte un tăciune, se întorc acasă și afumă vitele, mai ales mieluseii, cu tăciunii din focul viu... În părțile muntoase ale Bucovinei se face focul viu de regulă când scot oile prima oară la munte... Fac un foc mare, prin fumul căruia petrec toate oile... spre a fi ferite în decursul serii de orice primejdie...”¹².

Ceea ce este însă extraordinar, arată I.-A. Candrea¹³, „e faptul că singuri românii au păstrat amintirea acestei datini – facerea focului viu, sărirea peste el și trecerea vitelor prin mijlocul lui – în același fel cum o

¹⁰ Sim. Fl. Marian, *Sărbătorile la români*, II, București, 1994, p. 254.

¹¹ *Fastele*, IV (*Paliliile*), text tradus de I.-A. Candrea în „Viața nouă”, 1918/1919, p. 37-39.

¹² Sim. Fl. Marian, *op. cit.*, p. 226-228.

¹³ *Iarba fiarelor*, București, 1928, p. 107.

practicau în ziua de *Palilia*, exact în aceeași epocă (diferența e numai de o zi), păstorii romani de acum 2000 de ani”.

Poetul Ovidiu¹⁴ relatează amănunțit acest obicei al romanilor, la început un popor alcătuit numai din păstori, care și-au ales ca dată a întemeierii Romei ziua de 21 aprilie, pe care au numit-o *Palilia*, de la numele zeiței *Pales*, ocrotitoarea turmelor:

„Rogu-te turma mi-o apără și pe stăpânii de-oițe;
Orice-ar putea să le strice din staulele mele alungă...
Boala gonește-o și dă sănătate la oameni și vite,
Câinii să-mi fie toți zdraveni, că-s paznicii vrednici ai turmei...
Trupul tău zdravăn petrece-l prin flăcări și sai cu piciorul
Iute prin focul ce pâlpâie-aprins din grămada de paie...
Turme săriră și oameni săriră atunci prin flăcări.
Iată ce și-astăzi se face în ziua fundării cetății”.

Ca atare, păstrarea formei mai vechi *Sângeor(d)z*, alături de forma mai nouă *Sfântul Gheorghe* se datorează atât importanței social-religioase a acestei sărbători, cât și faptului că, la început, a fost vorba de o sărbătoare păgână de care sunt legate multe credințe. El este sfântul cel mai venerat de păstorii din Balcani și din Carpați. La huțuli, denumirea populară a lunii mai este *na Jurija*, din ucr. *Jurij* „Gheorghe”¹⁵, iar luna aprilie este denumită popular în unele dialecte slovene *Jurijevščak*, în maghiară, *Szent György hava* și în estonă, *Jürikuu*¹⁶.

În bulgară, de la numele sfântului s-au format 70 de hipocoristice¹⁷, în onomastica din Transilvania în jur de 20¹⁸. În documentele noastre este atestată prezența diferitelor forme ale numelui *Gheorghe* încă de la începutul secolului al XV-lea: *Zorza* 1400, *Gherghina* 1415, *Ghergi* 1417, *Gherghița*, toponim, 1453, *Gheorghe* 1465, *Iuga* 1475, *Ganea* 1475 și toponimul *Gănești* 1480, *Jurj* și *Jurja* în documentele moldovene din timpul lui Ștefan cel Mare, când 30 de persoane au acest nume, *Giurge*, *Giurcă*, *Ghiura* 1489 etc.¹⁹.

3. Este important de menționat faptul că localitățile din Transilvania, care și-au format denumirea de la compusul notat în documente prin *Sanctus Georgius*, apoi prin magh. *Szent-György* sau săsescul *Sankt-Georgen*, au fost românizate după numele mai vechi al

¹⁴ *Op. cit.*

¹⁵ André de Vincenz, *Traité d'anthroponymie houtzoule*, München, 1970, p. 176.

¹⁶ Carlo Tagliavini, *Storia di parole pagane e cristiane attraverso i tempi*, Brescia, 1963, p. 137.

¹⁷ Gustav Weigand, *Die bulgarischen Rufnamen, ihre Herkunft, Kürzungen und Neubildungen*, „Jahresbericht”, XXIV-XXIX, Leipzig, 1921, p. 122-123.

¹⁸ Ștefan Pașca, *Nume de persoane și nume de animale din Țara Oltului*, București, 1936, p. 242.

¹⁹ Christian Ionescu, *op. cit.*, p. 149.

sărbătorii, cel de Sângeorz. Nicolae Drăganu²⁰, în studiul său despre originea și vechimea numelor de sate de pe valea Someșului de Sus, face următoarea precizare: „biserica catolică oriunde a stăpânit și mai ales oriunde a colonizat, chiar și în Balcani, a dat nume de sfinți”.

Există, pe de o parte, oiconimul oficial *Sângeorz-Băi* (jud. Bistrița-Năsăud), cu prima atestare sub forma *Zenthgyurgh* 1440²¹, nume care a fost dat, probabil, sub influența călugărilor minoriți așezați în Rodna. Urmărind atestările documentare ale acestei localități, se observă că în unele se recunoaște ușor forma populară românească *Sângeorz*, notată chiar în pronunția locală, unde digraful [dz] reprezintă africata [ɟ] pe cale de dispariție în graiurile dacoromâne, prin transformarea ei în [z]: *Simdzo* <*r*>*dzu*, *Simdzordz* 1564, *Singeordz* 1598, *Singiordz* 1723, *Simborzu* <*Simgiorzu*> 1750, *Sângeorz* 1805, *Sângeorz* 1854, *Sângeorzul Român* 1909²².

Autorii *Atlasului lingvistic pe regiuni. Transilvania*, București, 1992, în *Date despre localități și informatori* au consemnat că numele mai vechi al localității este *Sângeorzul Român*, înregistrat și de Coriolan Suci²³ sub forma *Olah Szentgyörgy* în anul 1607, iar locuitorii își zic *sâmgorzăn*, (sg.) *sâmgorzan*.

Pe de altă parte, sunt oiconimele din Transilvania care s-au impus oficial sub forma *Sângeorgiu*: *Sângeorgiul de Câmpie*, ~ *de Meseș*, ~ *de Mureș*, ~ *de Pădure*, ~ *Nou* etc., rostite în vorbirea localnicilor tot sub forma *Sângeorz*, așa după cum indică ultimele atestări ale acestor localități în documente²⁴.

De la oiconimul *Sângeorz* s-a format cunoscutul nume de familie *Sângeorzan*. Există o corespondență privind răspândirea celor două nume, *Sângeorzan* fiind mai frecvent în județele Bistrița-Năsăud și Mureș, adică acolo unde există localități cu această denumire. Numele de familie *Sângeorzan* apare și în alte regiuni care depășesc hotarele Transilvaniei. În acest caz, el reflectă mișcările individuale de populație care au avut ca punct de plecare localitățile transilvănene menționate anterior. Iată, pe provincii istorice, frecvența numelui de familie *Sângeorzan* înregistrat în *Baza de date antroponimice a României* (BDAR) pentru anul 1994: 1835 (12 – M, 5 – D, 20 – ML, 15 – MR, 1701 – T, 26 – CR, 46 – BNT, 10 – B), din care în Transilvania: 1701 (10 – AB, 1414 – BN, 31 – BV, 78 – CJ, 24 – HD, 2 – HG, 136 – MS, 6 – SB).

²⁰ *Toponimie și istorie*, Cluj, 1928, p. 118.

²¹ Coriolan Suci, *Dicționarul istoric al localităților din Transilvania*, II, București, 1968, p. 127.

²² *Ibidem*, p. 127-128.

²³ *Ibidem*, p. 127.

²⁴ *Ibidem*, p. 127-128.

Și în Banat există o localitate cu denumirea actuală *Sângeorge* (jud. Timiș) cu prima atestare: villa *Sancti Georgii* 1319²⁵. Numele popular al satului este *Sângeoarge*, iar localnicii își spun *sângeorgenii*. Tot în Banat, în catedrala din Cenad, s-au păstrat moaștele sfântului Gheorghe pe care regele Ștefan cel Sfânt le-a răpit în războiul purtat împotriva bulgarilor. În Evul Mediu, Sfântul Gheorghe (magh. *Szent György*) a fost unul dintre cei mai populari sfinți și în Ungaria, fapt confirmat de prezența numelui în 119 oiconime²⁶, în primul rând pentru că în întreaga Europă răsăriteană cultul său a fost foarte răspândit, iar, pe de altă parte, sărbătoarea de care se leagă numele său este considerată începutul primăverii. Mai adăugăm și faptul că magh. *György*, un nume de botez frecvent și astăzi, este mai apropiat fonetic de românescul *Gheorghe*, bulgarul *Gheorghii* decât de latinescul *Georgius*. Ca atare, numeroasele oiconime formate de la numele acestui sfânt balcanic, răspândite în toate regiunile care au aparținut Ungariei, reflectă popularitatea de care s-a bucurat Sfântul Gheorghe nu numai printre creștinii ortodocși, ci și printre cei catolici²⁷.

4. După aceste considerații asupra componenței grupei de nume care au la bază pe *Gheorghe*, vom prezenta doar o parte din numărul mare de hipocoristice și diminutive românești înregistrate de Alexandru Graur²⁸: *Gheorghiiță*, *Ghiță*, *Gheorghieș*, *Georgică*, *Gică*, *Georgel*, *Giurgiu*, *Gogu*, *Goguțu*, *Guțu*, *Goguță*, *Guță*, *Ghica* și de Chritian Ionescu²⁹: *Ganea*, *Gheorghică*, *Gherghe*, *Ghergheș*, *Gherga*, *Ghergu*, *Gherguș*, *Gherghin*, *Goga*, *Gogan*, *Gogănici*, *Ghiura*, *Giura*, *Giuran*, *Giurcă*, *Giurcan*, *Giurcea*, *Giurgică*, *Giurgin*, *Giurgița*, *Jura*, *Jurel*, *Iura*, *Iuraș*, *Iureș* etc. Întrucât limba greacă folosește frecvent între sufixele diminutive masculine *-akis*, acesta apare și în formațiile românești de tipul *Filipache*, *Gheorgache*, dar și în variantele acestuia *Iorgache*, *Iordache*, sufixul fiind atașat la numele personale *Iorgu*, *Iorga*³⁰.

5. În prima jumătate a secolului al XIX-lea, odată cu introducerea numelor latinești din istoria și mitologia romană, a pătruns la români și tipul *George* cu derivatele sale, care a intrat în concurență cu formele vechi, fenomen ce poate fi observat și în zilele noastre. Dacă în mediile orășenești sunt preferate noile forme, în mediul rural se observă coexistența formelor vechi și noi ale aceluiași nume. Astfel, forma

²⁵ *Ibidem*, p. 127.

²⁶ András Mező, *A templomcím a magyar helységnevekben (11-15 század)*, Budapest, 1996, p. 79-87.

²⁷ Simona Goicu, *Termeni creștini în onomastica românească*, Timișoara, 1999, p. 141-142.

²⁸ *Nume de persoane*, București, 1965, p. 60.

²⁹ *Op. cit.*, p. 150.

³⁰ Al. Graur, *op. cit.*, p. 60.

Gheorghe ca nume de familie, conform *Bazei de date antroponimice a României* (BDAR) pentru anul 1994, se situează pe locul 4 în grupa a doua de frecvență cu 83.413 apariții pe țară, după *Dumitru* – 95.702, *Stoica* – 87.586 și *Stan* 85.071, în timp ce numele de familie *Georgescu* este înregistrat pe locul 59 în grupa a treia de frecvență cu 30.192 apariții³¹. Ca prenume actual, *Gheorghe* apare pe primul loc cu 662.265 de apariții pe țară în aceeași *Bază de date* cu următoarea repartitie teritorială: BNT – 28.686, O – 88.502, M – 177.107, DB – 31.531, ML – 171.799, TR – 94.378, MR – 34.396, CR – 35.866, în timp ce *George* e pe locul 29 cu 67.120 de apariții pe țară: BNT – 1.554, O – 7.332, M – 23.477, DB – 6.925, ML – 15.405, TR – 8.996, MR – 1.245, CR – 2.186³².

La fel, alături de prenumele feminine mai vechi: *Gheorghîța* înregistrat în 1994 pe poziția 55 cu 37.585 de apariții (BNT – 753, O – 22.084, M – 11.664, DB – 1.002, ML – 721, TR – 1.230, MR – 45, CR – 86), *Gherghina* pe poziția 76 cu 29.769 de apariții (BNT – 178, O – 2.300, M – 19.789, DB – 3.439, ML – 3.552, TR – 453) se află prenumele mai noi: *Georgeta* pe locul 13 cu 103.858 de apariții (BNT – 2.897, O – 12.325, M – 42.309, DB – 7.678, ML – 25.380, TR – 9.953, MR – 1.306, CR – 2.004) și *Georgiana* pe locul 65 cu 35.874 de apariții (BNT – 524, O – 3.618, M – 15.527, DB – 3.760, ML – 8.663, TR – 2.657, MR – 379, CR – 746)³³.

6. Dacă așteptăm un răspuns la întrebarea în ce măsură onomastica a contribuit la identitatea Europei, examinarea răspândirii și a popularității descendenților din vechiul antroponim grecesc *Geórgios* în limbile europene ne arată atât unitatea, cât și surprinzătoarele analogii în spatele unei aparente diversități formale. Prezența civilizației grecești și răspândirea creștinismului în Europa au avut un rol unificator, fără să se fi produs, de-a lungul secolelor, o reală fragmentare.

BIBLIOGRAFIE

Atlasul lingvistic pe regiuni. Transilvania. Date despre localități și informatori, București, 1992.

BDAR = *Baza de date antroponimice a României* prelucrată în Laboratorul de cercetări onomastice al Universității din Craiova, 1994.

³¹ Gheorghe Bolocan, *Dicționarul numelor de familie din România*, în „Studii și cercetări de onomastică” (SCO), 2, anul II, 1996, p. 10-11.

³² *Idem*, *Prenumele actuale – inventar și repartitie teritorială*, în „Studii și cercetări de onomastică” (SCO), 4, Craiova, 1999, p. 375-376.

³³ *Ibidem*, p. 380, 382-383.

- Billy, Pierre-Henri, recenzie la Jean-Claude Bouvier, *Noms de lieux du Dauphiné*, Paris, 2002, în „Nouvelle revue d’onomastique”, n° 41-42, 2003, p. 295-297.
- Bolocan, Gheorghe, *Dicționarul numelor de familie din România*, în „Studii și cercetări de onomastică” (SCO), 2, anul II, 1996, p. 7-44.
- Bolocan, Gheorghe, *Prenumele actuale – inventar și repartitie teritorială*, în „Studii și cercetări de onomastică” (SCO), 4, Craiova, 1999, p. 369-411.
- Candrea, I.-A., *Iarba fiarelor*, București, 1928.
- Drăganu, Nicolae, *Toponimie și istorie*, Cluj, 1928.
- Goicu, Simona, *Termeni creștini în onomastica românească*, Timișoara, 1999.
- Graur, Al., *Nume de persoane*, București, 1965.
- Ionescu, Christian, *Mică enciclopedie onomastică*, București, 1975.
- Iorga, Nicolae, *Histoire des Roumains et de la romanité orientale*, II, București, 1937.
- Marian, Sim. Fl., *Sărbătorile la români*, II, București, 1994.
- Mező, András, *A templomcím a magyar helységnevekben (11-15 század)*, Budapest, 1996.
- Mihăescu, H., *Influența grecească asupra limbii române până în secolul al XV-lea*, București, 1966.
- Morlet, Marie-Thérèse, *Dictionnaire étymologique des noms de famille*, Paris, 1991,
- Ovidiu, *Fastele*, IV (*Paliliile*), text tradus de I.-A. Candrea în „Viața nouă”, 1918/1919, p. 37-39.
- Pașca, Ștefan, *Nume de persoane și nume de animale din Țara Oltului*, București, 1936.
- Popa, Radu, *Streisângeorgiu. Mărturii de istorie românească din secolele IX-XIV în sudul Transilvaniei*, în „Revista muzeelor și monumentelor istorice”, XLVII, 1978, p. 9-32.
- Suciu, Coriolan, *Dicționarul istoric al localităților din Transilvania*, II, București, 1968.
- Tagliavini, Carlo, *Storia di parole pagane e cristiane attraverso i tempi*, Brescia, 1963.
- Vincenz, André de, *Traité d’anthroponymie houtzoule*, München, 1970.
- Weigand, Gustav, *Die bulgarischen Rufnamen, ihre Herkunft, Kürzungen und Neubildungen*, „Jahresbericht”, XXIV-XXIX, Leipzig, 1921, p. 104-192.

L’ANTHROPONYME GREC *GEÓRGIOS* DANS L’ONOMASTIQUE EUROPÉENNE (Résumé)

L’anthroponyme grec *Geórgios* (< *georgós* «agriculteur, paysan») a été popularisé en Europe par plusieurs saints, notamment par le grand martyr dit de Capadoce (IVe siècle). Le nom grec est attesté sous la forme Γεώργιος aux VIe – VIIe siècles en Crète, puis par *Georgius* dans les inscriptions latines chrétiennes de la Gaule et de l’Espagne, *Georius* (769) en Italie, *Georgius* et *Iorius* (IXe

siècle) en Catalogne, *Georius* (889) en Allemagne, *Iorgii* (fin du VIIIe siècle) à Chartres, *Jorius* (924) en Narbonne. À présent, est répandue au sud de l'Italie la forme *Iòrio* et en Grèce, *Jórgs*.

Dans les langues slaves, le nom grec a pénétré plus tard, par deux voies distinctes: par voie orale, sous la forme *Iúrios* devenue *Iurii* dans les langues slaves orientales à la fin du Xe siècle et par voie culte, sous la forme *Gheorghii* qui s'est imposée sous des formes différentes chez les peuples slaves méridionaux (*Georgie*, *Giuragi*, *Georgii*, *Gherga*, *Giurgi*, etc.).

Chez les Roumains, la popularité du nom *Gheorghe* à travers les siècles peut s'expliquer par l'existence du culte pour le martyr portant ce nom et surtout par la persistance des croyances anciennes, des rituels et des pratiques de l'époque païenne, quand la fête était considérée le début du printemps.

Si nous attendons une réponse à la question dans quelle mesure l'onomastique a contribué à l'identité de l'Europe, la présentation de la diffusion et de la popularité des descendants de l'ancien anthroponyme grec *Geórgios* dans les langues européennes montre l'unité et les surprenantes analogies derrière une apparente diversité formelle. La présence de la civilisation grecque et la diffusion du christianisme en Europe ont eu un rôle unificateur, sans qu'il y ait eu, à travers les siècles, une réelle fragmentation.